

Schriftelijke vragen aan het college (op basis van artikel 16 of artikel 55 Reglement van Orde)

Datum: 27-03-2025
Zaaknummer: 1239415
Steller van de vragen: Jan Arie Koorevaar
Politieke partij: CDA
Onderwerp: Opiniërende bespreking herzien criteria locatiekeuze asielopvang
Portefeuillehouder: Wethouder Bikker
Behandelend ambtenaar: Anne Duine
Toelichting: Kleinschalige opvang, zoals verwoord in de uitleg (bijlage 1) roept vragen op bij de CDA fractie en verzoekt het college antwoord te geven op de vragen waarom niet samen met de regio wordt opgetrokken in de opgave opvang asielzoekers. En we vragen ons af hoeveel gemeente Molenlanden kwijt zou zijn aan de exploitatie van een AZC dependance van een aantal vluchtelingen dat passend is bij de omvang van de bevolking van een kern. De regio Rivierenland heeft door onderzoeksbureau BMC (zie uitgebreide rapport eveneens bijgevoegd in de stukken) een onderzoek uitgevoerd naar kleinschalige opvang aangezien in het rivierenland-gebied daar meer behoefte aan is dan aan grootschalige opvangfaciliteiten. In het rapport van BMC worden 2 adviezen gegeven: • Advies 1: Richt de opvang voor asielzoekers in op basis van zelfstandige kleinschalige opvanglocaties; kijk daarnaast naar de mogelijkheden van azc-dependance-locaties. • Advies 2: Neem de tijd om bewoners mee te krijgen. Investeer daarnaast in een goede samenwerking tussen gemeenten en samenwerking met het COA Over advies 1 zegt BMC: 'Het model van kleinschalige opvanglocaties met gedeelde voorzieningen past het beste bij de geografische kenmerken van de Rivierenland-regio (een regio met veel kleinere kernen) en behoefte van inwoners. Door de voorzieningen in te richten voor meerdere locaties, is ondersteuning door het COA hierbij een reële mogelijkheid. Bij een azc-dependance-locatie wordt gebruikgemaakt van de voorzieningen van een groot azc.' Over advies 2 zegt BMC: 'Om draagvlak onder inwoners te vergroten helpt het om te kijken waar belangen kunnen samenkomen. Voor Rivierenland lagen er hierbij kansen op het gebied van het oplossen van de woningnood, het arbeidstekort en de openbaar-vervoer-problematiek. Daarnaast wordt door sociale integratie vanaf dag één draagvlak en wederzijds begrip verder gestimuleerd'. Randvoorwaardelijk is dat: 'Kleinschalige opvang alleen zal werken bij een goede samenwerking tussen buurgemeenten, bijvoorbeeld bij het inrichten van centrale voorzieningen. Ook is een goede samenwerking met het COA belangrijk voor het maken van maatwerkafspraken', en dat er met 1 mond wordt gesproken (in een regio).

En verder: 'Tot voor kort werden kleinschalige opvanglocaties (zeer) beperkt door het COA ondersteund vanuit kosten- en kwaliteitsoogpunt. Het uitgangspunt was om te kijken naar de businesscase, maar inmiddels heeft het COA ook ingezien dat kleinschaligheid cruciaal is voor draagvlak onder inwoners.'

Vragen:

1. Waarom is er, net zoals in de regio Rivierenland, niet gekozen voor een gezamenlijke aanpak met buurgemeenten in de opgave van de opvang van asielzoekers?

Antwoord 1:

Regionaal wordt reeds samengewerkt met buurgemeenten in de regio door middel van de regionale regietafel. In dit samenwerkingsverband probeert men te navigeren door de opgave en realisatie van de opvanglocaties voor asielzoekers. Dergelijke samenwerkingen op het gebied van gezamenlijk realiseren zijn tot op heden niet concreet ter sprake geweest.

2. Zou u voor een aanpak met buurgemeenten zijn, als bijvoorbeeld een hoofdlocatie in een buurgemeente, kan dienen als centrale voorziening en kleinschalige dependances in de kernen dienen als de Molenlandse aanpak van de opvang van asielzoekers?

Antwoord 2:

Wanneer een mogelijke locatie gevonden wordt en een dergelijke samenwerking binnen de mogelijkheden ligt, zowel geografisch als obv voorzieningen e.d., en tevens voldoet aan de (te herijken) criteria dan is dit uiteraard een mogelijkheid. Dit zou passen binnen het Molenlandse standpunt om kleinschalige (<75) locaties te realiseren.

Een AZC dependance ligt op maximaal 45 minuten reistijd (fiets of openbaar vervoer) van de hoofdlocatie. Voor locaties kleiner dan 50 plekken ligt de verantwoordelijkheid voor de exploitatie bij de gemeente. De rol van het COA beperkt zich dan tot de schouw (kwaliteit van huisvesting) en toewijzing. Voor grotere locaties tot 100 plekken is de exploitatie in overleg. Kleinschalige opvanglocaties moeten instapklaar zijn.

Het COA geeft de mogelijkheid om combinaties te maken van kleine en grotere opvanglocaties. Door een wijziging in de Wet COA en een artikel in de Spreidingswet kan de gemeente de volledige exploitatie van het COA overnemen en zelf doen, dan wel uitbesteden aan een derde partij. Als de gemeente taken van het COA overneemt, ontvangt ze hiervoor een vergoeding vanuit het Rijk. Het uitgangspunt is een doelmatige exploitatie. Hierbij wordt uitgegaan van de gemiddelde kostprijs van het COA. Meerkosten zijn voor rekening van de gemeente. Bij locaties kleiner dan 50 biedt het COA geen ondersteuning.

Het aantal asielzoekers per 185 Molenlanders dat we verwacht worden op te vangen is 1. In een kern met 4000 inwoners zou 21 asielzoekers een verdeling zijn die recht doet aan de draagkracht van een gemeenschap. Als we dit criterium zouden hanteren:

Vragen:

3. Wat zouden dan de kosten voor de gemeente zijn al zou een opvang van 10 asielzoekers in een kern plaatsvinden?
4. Wat zouden dan de kosten voor de gemeente zijn al zou een opvang van 20 asielzoekers in een kern plaatsvinden?

Onderstaand antwoord omvat zowel vraag 3 als vraag 4:

Het rapport van BMC is op 10 april 2024 gepubliceerd. Onderstaande beantwoording is gebaseerd op informatie afkomstig van de VNG uit december 2024. Deze informatie komt voort uit een nadere analyse van wetgeving door het ministerie en vragen vanuit de VNG.

Op basis van de beschikbare informatie over de operationele kosten van asielopvang, kan een zeer ruwe, grof over de duim inschatting gemaakt worden van de operationele kosten voor een gemeentelijke opvang van 10 of 20 asielzoekers in een kleinere kern. Het is op korte termijn niet mogelijk hier een gedetailleerdere schatting van te maken (dus waar ook verdere investeringen als bijvoorbeeld pandaankoop / huur bij zijn meegeteld). De kosten per opvanglocatie zijn immers sterk situationeel en helaas ontbreken ervaringscijfers op het gebied van dermate kleine opvanglocaties die vallen binnen de Spreidingswetopgave.

Voor een opvanglocatie voor asielzoekers wordt door het Rijk uitgegaan van kosten tussen de **€75 en €150 per persoon per dag**. Afhankelijk ook van de schaal van de opvang. Dit betekent dat de operationele kosten per jaar bij een aantal van 241 asielzoekers (conform huidige opgave spreidingswet) tussen de **€6.597.315 en de €13.194.750** liggen. De kosten voor realisatie (verbouw, pand- of perceelaankoop) zijn te sterk situationeel.

Echter, bij een zeer kleine opvang van **10 asielzoekers** zouden de kosten per persoon mogelijk significant kunnen stijgen. Dit komt doordat de kosten voor bijvoorbeeld begeleiding en beveiliging relatief hoger worden door het ontbreken van schaalvoordelen. Wanneer er dermate meer opvanglocaties gerealiseerd moeten worden, betekent dat ook dat er meer uitgegeven moet worden aan beveiliging, locatiemanagement, en aanpassingen/verbouwing/bouwen van panden of gronden. 10 personen per locatie zou neerkomen op 24 locaties, waar in ieder geval 24 uur per dag in ieder geval één beveiligers zou moeten zijn, bijvoorbeeld. Dit loopt snel hoog in de kosten.

Voor een opvang van **20 asielzoekers** zouden de kosten mogelijk iets lager uitvallen dan bij 10 personen per plek, maar nog steeds aanzienlijk hoger zijn dan bij een grotere opvanglocatie. Dit komt met name door het verminderen van de schaalnadelen.

Deze berekeningen zijn **zeer sterk indicatief** en afhankelijk van verschillende factoren, zoals de specifieke locatie, de beveiligingsbehoeften en de wijze waarop het project wordt ingericht. We hebben tot op heden nog geen voorbeelden van dergelijke opvangvormen onder de noemer van spreidingswetopvang kunnen vinden.

Wat we wel weten is dat een dergelijke vorm van opvang volledig voor rekening zou zijn voor de gemeente zelf. Voor het COA is het (met name financieel) onder het huidige beleid niet haalbaar zulke kleine locaties op te zetten. Ook niet als dependancelocatie. We hebben uitvoerig contact gehad met COA over verschillende capaciteitsaantallen. Hierbij bleek 75 al erg moeilijk haalbaar en eigenlijk een ondergrens. En dit was al op het eerdere ruimere beleid. De Rijksbegroting voor asiel en migratie toont een neerwaartse trend: van €9.769.000.000 in 2026 naar €2.854.000.000 in 2027. Dit maakt een verruiming in de mogelijkheden rond kleinschaligheid onwaarschijnlijk.

Maar, op dit moment is het voor gemeenten echter ook **nog niet mogelijk** om zelf volledig verantwoordelijk te zijn voor de exploitatie van een opvanglocatie. Uit het onderzoek van het ministerie van Asiel en Migratie blijkt dat óf het COA óf het college eindverantwoordelijk moet zijn en dat een gedeelde verantwoordelijkheid juridisch niet mogelijk is. Dit betekent dat gemeenten bij volledige exploitatie **alle taken** die normaliter door het COA worden uitgevoerd, op zich zouden moeten nemen, zoals de toegang tot medische zorg en het contact met ketenpartners. De kosteninschatting voor deze bijkomende taken is op dit moment nog niet mogelijk. Daarnaast ontbreken hiervoor nog juridische grondslagen, zoals een wettelijke basis voor gegevensuitwisseling met ketenpartners en een grondslag voor toezicht door de Inspectie Justitie en Veiligheid. Ook zijn er praktische belemmeringen, bijvoorbeeld het gebrek aan toegang tot de informatiesystemen van landelijke organisaties binnen de migratieketen bron: VNG (20-12-2024).

Wel wordt er gewerkt aan een regeling voor **Duurzame Gemeentelijke Opvang (DGO)**. Het voorbeeld van de gemeente Nijkerk sorteert voor op deze regeling. Deze vorm van opvang wordt beoogd als het duurzame

*alternatief voor de Tijdelijke Gemeentelijke Opvang (TGO). De TGO telt nu in principe niet in de Spreidingswetopgave, de DGO zou dat naar waarschijnlijkheid wel doen. Deze DGO zou dan ook een samenwerkingsvariant kunnen zijn om verantwoordelijkheden en taken te kunnen delen tussen gemeente en COA. Echter verkeert deze beoogde regeling nog in een vroeg stadium en heeft deze nog **geen definitieve vorm**. Er is dan ook nog niet bekend óf en hoe deze samenwerking eruit komt te zien (materieel en immaterieel). De komende tijd zal worden onderzocht (door onder andere het Rijk, COA en VNG) hoe gemeentelijke exploitatie alsnog mogelijk gemaakt kan worden, maar vooralsnog is dit niet haalbaar.*